

El llenguatge

21/1/1981

El rol i el paper

El substantiu rol és un mot d'origen francès usat internacionalment significant, principalment, «llista de les persones que formen part d'una tripulació». El Diccionari Fabra hi afegeix «d'un colla de treballadors, etc.», així com «licència expedida al capità o patró d'una nau, en la qual consta la llista dels mariners que porta». La Gran Enciclopèdia Catalana explica més detalladament aquest darrer significat de rol, considerat ja com un terme específic de dret marítim. Cap d'aquestes dues obres, però, no es fa ressò de l'ús que avui es fa per part de molts d'aquest mot amb el sentit de «part d'una obra dramàtica que ha de representar un actor», significat que es fa extensiu, sobretot, a qualsevol activitat de la vida real.

No sembla, doncs, que pugui considerar-se admissible l'ús del substantiu rol en frases com En aquelles circumstàncies, el rol que ell va jugar fou decisiu o bé El seu rol dins la comissió és essencialment informatiu, que actualment podem sentir o llegir força sovint. És, sobretot, aquest ús, totalment innecessari i superflu. En català —com en castellà— aquest significat s'ha d'expressar principalment per mitjà del substantiu paper. El procés semàntic en virtut del qual aquest nom ha adquirit aquest significat és anàleg al que ha experimentat el mot del francès «role» del qual prové el nostre rol; de designar la transcripció —en un paper— de la part d'una obra dramàtica corresponent a un determinat personatge ha passat a designar el personatge mateix i, tot seguit, la intervenció o participació que una persona té o ha tingut en unes circumstàncies determinades. Podem dir, així, En aquelles circumstàncies, el paper que ell va jugar fou decisiu o El seu paper dins la comissió és essencialment informatiu.

A més de paper poden també usar-se en aquests casos, segons la frase, d'altres mots com participació, intervenció —que és un mot també usat en el vocabulari teatral—, funció, missió, tasca, càrrec, etc.: La seva participació en l'empresa ha tingut molta influència. La funció que heu d'exercir no ha estat ben definida. Va haver d'assumir una missió molt delicada. Li han confiat una tasca adequada a la seva capacitat.

Albert Jané